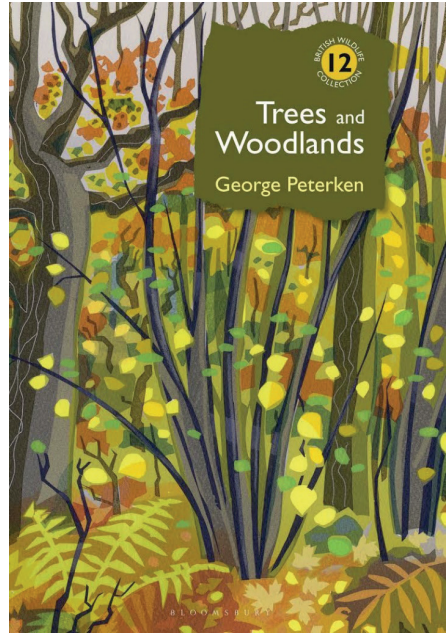
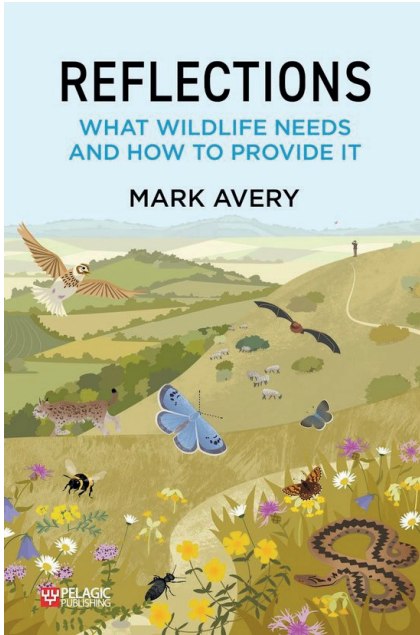

Nieuwe boeken geogost VIII: Reflections (Avery) & Trees and Woodlands (Peterken)

Rob G. Bijlsma

Avery M. 2023. Reflections: What wildlife needs and how to provide it. Pelagic Publishing, London. Hardback, 238 pp. ISBN 978-1-78427-460-3 (ook als ePub, PDF en Audio). Euro 31.99.

Voor de meesten zal Mark Avery geen onbekende zijn. Vooral na zijn pensioen timmerde hij met Chris Packham aan de weg door actie (en meer dan dat, hij schreef er ook over en bestookte het parlement en de volksvertegenwoordigers die daarin zitten) te ondernemen tegen de hoenderjacht in Engeland en Schotland, een praktijk (de jacht, niet de actie) die gepaard gaat met grootschalige habitatvernietiging en illegale roofvogelvervolging. In dit boek laat hij zijn licht schijnen over de natuurbescherming in het Verenigd Koninkrijk, waar hij over kan meepraten want werkzaam geweest bij de RSPB, lid van talloze natuurbeschermingsclubs, vogelaar, bezitter van een tuintje en behept met liefde voor natuur in combinatie met actiebereidheid. Avery is geen scherpshijper en laat ruimte voor de tegenstanders (maar niet veel), maar grosso modo windt hij er geen doekjes om. Natuurbeschermers bakken er niet veel van, en zijn in de loop van de tijd steeds meer tot de gevestigde orde gaan behoren. Dat laatste in-

gegeven door groei (hoe groter een club, hoe meer opschuivend naar het midden en zoete broodjes bakkend), bestaanszekerheid (baantjes) en geld (nodig om het bedrijf overeind te houden, en dus zijn andere clubs vissend in hetzelfde vijvertje concurrenten waarmee je niet samenwerkt, nog afgezien van het feit dat een plantenclub andere belangen heeft dan een reptielenclub). De leden van clubs zijn nauwelijks meer bereid tot actie. In plaats daarvan zijn het veelal brave burgers waarvan de liefde voor natuur niet veel verder gaat dan betaling van contributie en gebruik van natuurreservaten om de hond uit te laten. In plaats van actiebereidheid gekoppeld aan veldervaring zijn de veel clubs verworpen tot bureaucratische molochs aangestuurd door managers en PR-volk die met praten hun brood verdienen. Daar komt bij dat er in de UK tientallen natuurbeschermingsclubs zijn. Avery spitst het toe op de 28 belangrijkste, variërend van lokale en regionale, tot soortgerichte en landelijke (zelfs opererend op wereldschaal, zoals WNF). Hij prikt de mythe door dat je de ledentallen van de clubs kunt optellen en dan tot een substantieel percentage van de bevolking komt dat begaan is met natuur. No way! Veel mensen zijn namelijk van meerdere clubs lid (in Nederland bijvoorbeeld van WRN, Vogelbescherming, Natuurmonumenten en SOVON), zolang het althans economisch voor de wind gaat. Avery ontleedt genadeloos de versnippering en het ontbreken van samenwerking, wat de zittende macht (inclusief politici) goed uitkomt want die hebben geen boodschap aan boterzachte praatjesmakers en ‘meedenkers’. Daar wals je immers zonder achterom te kijken overheen. Zeer de moeite waard om over dit proces te lezen. Avery zou Avery niet zijn als hij de lezer ook niet wat lucht gunt. Dat levert grappige hoofdstukken op, zoals eentje dat ingaat op de successen die de natuurbescherming heeft behaald, gevolgd door een ander hoofdstuk dat uitgebreid uit de doeken doet waarom natuurbescherming een mislukking is. Dat is een bekend procedé, maar niet erg overtuigend. Per saldo staan de zaken er namelijk beroerd voor en brexit heeft het allemaal nog beroerder gemaakt. Dat er tegenwoordig overall Rode Wouwen rondvliegen laat onverlet dat het boerenland tot op het bot kapot is gemaakt; dito voor de aanleg van waterrijke gebieden temidden van grootschalige verwoesting en urbanisatie. Leuk voor de mensen, maar het blijft ‘window dressing’. Maar Avery is wat hoopvoller gestemd, zelfs hier en daar ronduit optimistisch. Niettemin dringt hij er nadrukkelijk op aan dat natuurbeschermers zich meer gaan roeren: meer actie, vaker onze volksvertegenwoordigers het vuur aan de schenen leggen (en je niet met een kluitje het riet in laten sturen), stemmen, meer samenwerking tussen clubs, minder afhankelijkheid van subsidies, wat minder aanschurken tegen de zittende macht. En wat hij gelijk heeft. Hij heeft het bovendien lichtvoetig opgeschreven, nog niet zo eenvoudig als je met bloedend hart aanziet wat er allemaal wordt aangericht. Hij denkt dat de 68 miljoen inwoners van de UK hun welvaartspeil niet bedreigd hoeven te zien en toch natuur de ruimte kunnen geven. Hij gelooft daadwerkelijk dat de maffe en ineffektieve natuurclubs weer tot leven gewekt kunnen worden. En dat politici naar je luisteren. Wie weet, misschien heeft hij gelijk. Maar dat er meer actie nodig is, zoals hij voorstelt, staat als een paal boven water. Hoe je dat kunt aanpakken, wordt met interessante en boeiende suggesties in dit boek uitgelegd. De enige omissie in het boek betreft de wetenschap, tussen neus en lippen genoemd maar helaas even ineffektief als de natuurclubs: een hoop praatjes (wetenschappelijke artikelen tegen de klippen op, al

gebruikt Avery voornamelijk websites als informatie), maar vrijwel geen actie en nog minder bereidheid de beleidsmakers onder vuur te nemen. (Ook hier enkele uitzonderingen.) Kortom, het boek is een soort *Kerken van goud*, maar dan geschreven door een rasoptimist die hoopt dat hij nog iets ten goede kan veranderen. Zeer aan te raden.

Peterken G. 2023. Trees and Woodlands. Bloomsbury Wildlife, London. Gebonden met stofomslag, 416 pp. ISBN 978-1-4729-8699-3 (ook als ePub). Euro 44.-.

De UK is een mooi voorbeeld van een uitgekleed land dat kan bogen op buitensporige aandacht voor natuur. En niet het minst voor bossen, waarvan de Britten (net als wij armzalige deltabewoners) vrijwel niets meer hebben wat ze niet belet daar met liefde en acribie over te schrijven. Oliver Rackham (nog maar kortelings overleden; *The history of the countryside, The last forest, Woodlands, The ash tree*) is daar bij uitstek een voorbeeld van; elk van zijn boeken is een goudmijn waarbij je steil achterover slaat over de kennis van en liefde voor bossen. George Peterken is er ook zo eentje. Een genot om door zijn (weinige, in tegenstelling tot Oliver Rackham) boeken te lezen, waaronder *Woodland development, a long-term study of Lady Park Wood*. Dat dit bosje in zuidelijke Wales ook in het huidige boek prominent figureert, wekt geen verbazing. Deze mannen zijn van de lange adem (er staat een prachtige duo-foto op pag. 391 waarop Jonathan Spencer en Susan Peterken in 1984 een linde opmeten, en eenzelfde foto waarop ze dat 32 jaar later opnieuw doen: mensen verouderen sneller dan bomen). Het onderhavig boek is de weerslag van 60 jaar onderzoek in Lady Park Wood (en daarbuiten), wat het een bijzondere meerwaarde geeft. Dat is nog eens liefde voor bomen en bos gepaard aan een kwantitatieve inslag. Kom daar eens om bij de Nederlandse bosboeren en natuurbeschermers (en tot voor kort hun Britse tegenhangers, waar echter een andere wind is gaan waaien). In die periode zag hij de bedreigingen van bos veranderen van intensivering van bos- en landbouw en een beperkte kijk op bos (opbrengst, houtteelt) naar ziekten, uitbraken, verontreiniging, ongecontroleerde hertenvraat en klimaatverandering. Maar – net als Avery hierboven – hij blijft optimistisch. De laatste regels in het boek zijn dan ook: *Never give up!* Een voorbeeld daarvan is zijn samenwerking met de *Arborealists*, een groepje kunstenaars die het Park omarmden en via kunstuitingen de ecologische en beschermingskanten van bos onder de aandacht van een breder publiek brachten. Maar de bulk van het boek gaat over kennis van bossen, inclusief historie, bosbouw en overige bosgebruik, natuurlijk bos, bostypen, ecologie en cultuur. Hieruit komt al direct naar voren dat Peterken een bos ziet als multifunctioneel (excusez le mot); hij gelooft niet in bossen zonder ingrijpen van de mens. Integendeel, hij gelooft dat een bos aan mensen iets te bieden heeft in termen van gezondheid (geestelijk en lichamelijk). Los daarvan (hij is geen vage kracht, hoor) gaat het boek bijna uitsluitend over de hierboven genoemde facetten. Peterken weet waarover hij het heeft, al ligt zijn nadruk niet zozeer op de bosbouw (daarover zijn tig andere boeken geschreven, onder meer door H.L. Edlin) maar op wat ecologen de afgelopen 90 jaar semi-natuurlijk bos zijn gaan noemen. Het is een persoonlijk boek, wat ook niet anders kan als je na een leven lang bosonderzoek door geheel Groot-Brittannië terugkijkt op voortschrijdend inzicht en wat er is veranderd. Hij is dan ook meer geïnteresseerd in hoe een bos zich in de loop van de tijd ontwikkeld dan in hoe een bos

werkt (over dat laatste is een nieuwe *New Naturalist* verschenen, van P.A. Thomas: *Trees*, in 2022, fascinerende kost die door Peterken meer historisch wordt behandeld). Er wordt uitgebreid ingegaan op natuurlijk bos (wat dat ook moge zijn), met de onvermijdelijke discussie over hazelaars, lindes, begrazing, interpretatie van pollenprofielen en het Neolithicum. Meer recente natuurlijke invloeden worden ook beschreven, in het bijzonder stormen (in de UK staat 1987 op het netvlies gebrand), droogte (1975-76) en ziektes à la iepenziekte (en een hele trits ziektes die daarna kwamen en ongetwijfeld gaan komen). Al deze gebeurtenissen hebben het bos (om)gevormd. Zonder dat goed vast te leggen kan een bos niet worden begrepen waarom het is zoals het is. Langlopende studies zijn in dit verband van groot belang, vandaar ook de nadruk op Lady Park Wood (met aandacht voor de onderscheidende gebeurtenissen over 1945-2021, zoals verschuivingen op hellingen, droogte, stormen, sneeuwval, vraat door rosse woelmuisen, edelherten, grijze eekhoorns en tamme varkens, iepenziekte, essensterfte, windworpen na vellingen buiten het bos). Dat is nogal wat, en geeft direct aan hoeveel er gebeurt in korte tijd (wat wij al snel een lange tijd vinden). Een bos is een optelsom van verstoringen, mits het de kans krijgt er zelf op te reageren (en niet continu in het gareel wordt geschopt door bos- en natuurboeren).

Een uitgebreid hoofdstuk gaat in op de wijze waarop mensen bossen hebben gebruikt. Dat haakt aan op het idee van Peterken dat er feitelijk geen bossen (meer) zijn waar de invloed van mensen afwezig is. Elk bos draagt de sporen van menselijk ingrijpen (wat maar aangeeft dat we nog steeds kortetermijndenkers zijn, want wat is nou 10.000 jaar). Interessante kost, en goed om te lezen al was het maar om een idee te krijgen hoe verschillend er naar bos kan worden gekeken. Niet verbazingwekkend kon ik me het meest vinden in zijn 'minimum interventie bos', waarbij ik minimum het liefst nog lees als 'geen' zonder leuterkoek als rewilding. Maar dat is ijdele hoop in een mensenwereld. Het andere uiterste is het bos als uitlaatklep voor menselijke activiteiten, waar de bouseigenaren naar streven. Peterken wijdt daar een ander hoofdstuk aan, onder de titel 'gebruik en goed gevoel', wat aansluit op zijn idee van multifunctioneel gebruik. Ik snap zijn redenering, maar het blijft me een gruwel. Niettemin, goed om het zo welkend opgeschreven te zien zonder uit het oog te verliezen dat er de facto bijna geen bos meer is in de UK (of in Nederland) en dat het feitelijk nergens over gaat (Forest of Dean, New Forest, Epping Forest en vergelijkbare snippers zijn precies dat: snippers). Maar ontegenzeggelijk heeft hij gelijk dat de terreur van bosboeren (houtproductie in een geperverteerd systeem van belastingontduiking) in 1985 iets is verbeterd door het bos meer als een ecosysteem te zien. Of we er echt veel mee opschieten, moet nog blijken. Ook in Nederland is houtproductie nu minder belangrijk (zij het niet voor SBB), maar is het alternatief (bosvorming, boskap, recreatie) een nieuwe vorm van terreur. Aan het bos zelf wordt niets gevraagd, laat staan overgelaten. Als ik Peterken goed begrijp, is dat in de UK niet anders, met hooguit iets meer historisch besef. Het boek is rijkelijk geïllustreerd met foto's die bewijzen dat zelfs snippers nog leuk kunnen zijn. En laat het maar aan de Britten over om daar met swung over te schrijven. Jaloersmakende pleitbezorgers.